

IT-TIELET SENA

MALTI

HIN: SAGHTEJN

Isem: _____

Klassi: _____

ISTRUZZJONIJIET LILL-ISTUDENTI:

1. Wieġeb il-mistoqsijiet kollha kif mitlub/a.
2. Ortografija, punteġġjatura, sintassi, ideat u preżentazzjoni tajbin jgħinuk biex tikseb riżultati aħjar.

GĦALL-UŻU TAL- GĦALLIEMA

SKEMA TA' MARKI

Mistoqsija	A	B	Ċ	D	E	F(i)	F(ii)	Ġ	TOTAL
Marki	10	26	4	7	8	10	15	20	100
Marki tal-istudent/a									

KUMMENTI

SILTA GHALL-ISTHARRIĠ

Aqra sewwa din is-silta u wara wieġeb il-mistoqsijiet.

L-Imġiba tagħna

Ftit wara li tarbija tagħraf lil ommha u titgħallem tgħid “Ma” tibda tgħid kelma oħra. Il-kelma “Le!” Tibda tifhem li hi persuna u li bħala persuna taf tagħmel għażla bejn dak li tkun trid u dak li ma tridx. It-tarbija thoss li fid-dinja m’hawn xejn u hadd aqwa minnha. Li hi ċ-ċentru ta’ kollox. Li l-istess ommha tezisti biex tharisha u titmagħha. (par. 1)

Meta tikber u tibda tirraġuna ma ddumx ma tifhem li madwarha hemm bnedmin u hlejjaq oħra li daqsha għandhom id-drittijiet tagħhom. Tibda toqgħod f’postha. Tifhem li hemm regoli għall-imġiba tal-bnedmin flimkien, f’dik li nsejnhulha s-soċjetà. (par. 2)

Fis-soċjetà hemm persuni li ngħatatilhom awtorità biex imexxu. Biex bis-saħħa tagħhom il-bnedmin immexxija minnhom jghixu aħjar u aktar hielsa. Biex hadd ma jghaffeg fuq hadd. Biex kulhadd jiehu dak li jinhtieg u li haqqu, waqt li jagħti dak li hu dmir tiegħu li jagħti għall-gid komuni. (par. 3)

Sfortunatament issib nies li ma jikbru qatt. Jibqgħu qishom b’mohħ ta’ tarbija li trid f’kollox tgħaddi tagħha. Nies li jikbru u saħansitra jixjiehu u jibqgħu dejjem jghidu “Le!” Nies bla dixxiplina. Nies li t-toqol tad-dmir ma jridux jerfghuh. (par. 4)

L-ubbidjenza mhix id-dghjufija ta’ min ibaxxi rasu ghax bezziegħ, izda mġiba ta’ bnedmin għaqlin li jifhmu fejn hu posthom f’soċjetà ordinata. (par. 5)

(Addattament minn kitba ta’ Kilin)

A. FEHIM IT-TEST

(10 marki)

1. X’tibda tagħmel it-tarbija meta tibda tifhem?

(1)

2. Għal xiex taħseb li qiegħda hemm ommha?

(1)

3. Meta tibda toqghod f'postha t-tarbija?

4. X'insibu f'dik li nsejħulha s-soċjetà?

(1)

5. Għaliex fis-soċjetà hemm persuni li ngħatatilhom awtorità biex imexxu?

(2)

6. X'tip ta' nies huma dawk li jridu li f'kollox tghaddi tagħhom?

(1)

7. Skont l-aħħar paragrafu, x'inhil-ubbidjenza?

(2)

B. GHARFIEN IL-LINGWA

(26 marka)

(i) ANALIŻI TESTWALI

1. Li **hi** ċ-ċentru ta' kollox. (par. 1)

Il-pronom **hi** qiegħed jirreferi _____.

(1)

2. Flok il-kelma _____ (par. 3) nistgħu niktbu l-kelma **setgħa**.

(1)

3. Il-frazi "**trid f'kollox tghaddi tagħha**" (par. 4) turi:

(a) tagħmel kollox fil-ħin ____; (b) isir kollox kif trid hi ____; (ċ) kollox ħażin ____.

(1)

4. "**nies bla dixxiplina**" huma: nies kwieti ____; nies irresponsabbli ____; nies imqarbin ____.

(1)

(ii) LESSIKU / VOKABULARJU

Mis-silta sib il-kliem li jfisser l-istess bħal:

5. aħjar (par. 1) _____

6. nies (par. 2) _____

7. liberi (par. 3) _____

8. dover (par. 4) _____

(iii) SINTASSI / SENTENZI

9. Għaqqad iż-żewġ sentenzi mingħajr ma tuża l-konġunzjoni **u**.

Tibda toqgħod f'potha. Tifhem li hemm regoli għall-imġiba tal-bnedmin flimkien.

 _____ (1)

10. Ikteb dawn iż-żewġ sentenzi f'wahda mingħajr ma tibdel it-tifsira.

Nies li t-toqol tad-dmir ma jridux jerfghuh. Nies bla dixxiplina.

 _____ (1)

(iv) GRAMMATIKA U MORFOLOĠIJA

11. Sib u ikteb il-**partiċipju attiv** li hawn f'dawn is-sentenzi.

eż. Waqt li kien nieżel il-baħar waqa'. **nieżel**

(a) L-ġhalliem spjega x-xogħol tad-dar. _____ (1)

(b) Is-surmast għajjat ma' Tony għax sabu rieqed waqt il-lezzjoni. _____ (1)

12. Imla l-vojt bil-**partiċipju passiv** skont il-verb jew nom fil-parentesi.

eż. Wara l-partita qalu li r-referee kien **mixtri**. (xtara)

(a) It-trakk instab _____ (kisser) fl-ġhalqa. (1)

(b) Il-bniedem u l-ambjent jigu _____ (effett) ħazin mit-tniġġis fl-arja. (1)

13. Ikteb il-forma t-tajba tal-verb fil-vojt skont l-għerq mogħti.

eż. Is-saħħara (k-s-r) **kissret** il-mera.

(a) L-istudenti (l-ġħ-b) _____ tajjeb ħafna. (1)

(b) Dak ir-raġel (ħ-t-f) _____ mill-hallelin xahar ilu. (1)

14. Immarka t-twegiba t-tajba.

Meta se titlaq lejn l-Amerika?

Din is-sentenza hi: (a) **interrogattiva** ____; (b) **imperattiva** ____; (c) **negattiva** ____ .

15. Imla l-vojt bil-**particelli** mogħtija taht.

Fl-industrija _____ bini jintuza wkoll il-konkrit. Izda l-gebla tal-franka għadha popolari _____ bini. Il-gebel jingarr _____ trakk. _____ il-gebel jgħabbu wkoll it-trab biex il-gebel ma jinqasamx. Fi granet _____ xita hafna drabi ma jsirx xogħol għax il-barriera timtela _____ ilma.

bit-, bl-, Fuq, fil-, tal-, bix-

(6)

16. Ikteb kliem flok numri.

(a) It-tewmin kienu (2) _____ ibniet.

(b) Kif daqqu s- (7) _____ morna nieklu.

(c) L-istudent falla l-iskola (19) _____ darba.

(3)

Ċ. L-ASPETT SIMBOLIKU FL-ISFOND LINGWISTIKU POPOLARI

(4 marki)

1. Aghzel l-idjomi t-tajba u imla l-vojt bihom.

(*qalb ta' ljun; jagħmel f'qalbu; idejh tal-ħelu; fuq wiċċ l-idejn*)

Ma kellux għalfejn _____ għax dejjem kien miżmum

_____ minn min kien jafu.

(2)

2. Komplli dan il-qawl.

Nies bla dixxiplina li jagħmlu li jfettlilhom jistiednu l-inkwiet. Għalhekk ngħidu li:

Min jarra mohħu _____

(2)

D. HILJET FIL-MALTI KOMUNIKATTIV

Aghżel wahda minn (a) u (b) u iktib madwar 50 kelma fuqha.

(a) Il-klassi tieghek marret izzur post storiku. Int ġejt mitlub/mitluba sabiex tiddeskrivi fil-qosor x'gara matul din il-ħarġa kulturali.

Jew

(b) Il-kunsill lokali tar-raħal tieghek se jorganizza ħarġa sal-Imdina għaḡ-żgħaḡ. Iktib l-avviż għal din il-ħarġa. Tinsiex issemmi fejn se tmorru, meta u xhin se tmorru, it-trasport, kemm se ddumu u kemm hu l-hlas għal din il-ħarġa.

E. TIFTIX – TRAWWIM KULTURALI (8 marki)

Din is-sena int studjajt dwar il-lingwa għall-proġett **Idea ta' Lingwa**. Iktib **erba' sentenzi** dwar dak li studjajt.

F. LETTERATURA – POEŻIJA – PROŻA

(i) NADRIET 3

1. Aqra din il-kitba poetika ta' Victor Fenech u wieġeb il-mistoqsijiet ta' taht.

Kull Ġimgha l-Kbira jerga' jiġi l-pitirross, ha jgedded hmuret
sidru bil-qtar tad-demmm divin. Jum wara jum is-sena kif
iddur iħoss il-ġamra tiftel u l-ħmura qieghda tnin. Għalhekk
kull Ġimgha l-Kbira jerga' jiġi l-pitirross, ha jgedded hmuret
sidru bil-qtar tad-demmm divin.

U jerga' jisma' l-eku ta' l-Imsallab il-kelmiet 'Eli, Eli ...'

Iħares il-pitirross lejn il-miġemgha-merħla għadhom itellghu
x-xorti fuq mantell ta' kulur skur. U jħoss qalbu tingħafas u
sidru jħoss jiċkien. U waħdu jsamma' leħnu, kantalienna diq-
dulur, li tidwi fuq il-gholja u tinzel fil-widien titbandal qalb
il-friegħi bħal nieqa ta' serħien.

a. Fuq liema għasfur titkellem din il-kitba poetika? _____ (1)

b. Skont il-poeta, kull meta jiġi dan l-għasfur? _____ (1)

c. L-għasfur iħossu mdejjaq minhabba li n-nies ma jagħtux kas ta' Kristu Msallab.

VERU _____ FALZ _____ (1)

d. Din l-għamla ta' kitba poetika tissejjah: poe- _____ (1)

e. Mill-aħħar parti ta' din il-kitba sib żewġ kelmiet li jirrimaw.

Il-kelmiet huma: _____ u _____ (1)

2. F'madwar **20 kelma** ikteb il-ħsieb ta' **waħda** minn dawn il-poeżiji f'**Aktar Nadriet**:

(Il-poeżiji huma: *Matul is-snin tal-ħajja*; *Raqdet il-Belt*; *Iż-Żgħożija*; *Fjura tas-Sur*; *Habbata*)

(5)

(ii) Stejjer tač-Ĉarrut – Sedqa

1. F'**Jitkellem James Grech**, James kien tifel li ddeċieda _____

_____ (2)

2. **Willie** kien tifel dgħajjed li l-iskola ta' sikwit kien:

(a) jirbaħ premju ____; (b) jittanta l-ghalliema ____; (ċ) jaqla' xi xebgħa ____.

3. F'**L-Iskuter**, Ninu kien wegħa' waqt _____. (1)

4. **Catullus** kien (a) gwerrier ____; (b) għasfur ____; (ċ) bejjiegħ fuq il-monti ____ (1)

5. F' **Ġuħa u t-Tin**, għaliex Ġuħa talab għall-ġar tiegħu? _____ (2)

(iii) **Stejjer għal Qabel Jidlam** – Oliver Friggieri

1. F'**It-Tifel tal-Baħar**, Bertu kien hareġ jahdem _____. (1)

2. F'**Ix-Xemx fuq it-Tieqa**, Oskar sakkar it-tieqa iżda l-_____. (1)

3. Fl-istorja **L-Ewwel Telefonata**, Kostanzu u Filomena kienu rebħu _____ mill-fiera tal-kappillan. (1)

(iv) **Jinqabad bid-Drogi** - Sedqa

Ikteb madwar **30 kelma** fuq il-ġrajja ta' **wahda** minn dawn l-istejjer: *Ċinzja, Nghix bl-Imħabba tal-Biċċiet, Monologu: l-Aħħar waqtiet ta' Simon ir-Raggae.*

(5)

Ġ. KOMPONIMENT

(20 marka)

Aghzel **wiehed** u ikteb madwar **250 kelma** fuq karta separata.

1. Waqt logħba futbol
2. Għaliex inhobb (jew ma nhobbx) is-sajf
3. Ir-raħal jew il-belt tagħna nhar il-festa
4. Il-passatemp favorit tiegħi
5. L-iskola fejn nattendi